

ГИЛБЪРТ ЧЕСТЪРТЪН ЛЕТЯЩИЯТ КИНЖАЛ

Част 0 от „Отец Браун“

Превод от английски: Владимир Молев, 2015

chitanka.info

В един период от живота си, винаги когато посегнеш да окачи шапката си на закачалката, отец Браун усещаше как по гърба му ползват неприятни тръпки. Причината за тази негова неволна реакция всъщност бе само малка брънка от много по-сложната верига от събития, но пък вероятно именно тази брънка се бе съхранила в натовареното му ежедневиe, за да му напомня за цялата история. Истинската първопричина за нея или, иначе казано, първата брънка от веригата се криеше във фактите, накарали доктор Бойн, съдебния лекар, да го повика спешно в една студена декемврийска утрин.

Доктор Бойн беше едър и смугъл ирландец, който подобно на повечето от пръсналите се по белия свят и останали непонятни за околните свои сънародници, надълго и нашироко можеше да обсъжда световните дела със смесица от научен скептицизъм, материализъм и цинизъм, но станеше ли дума за въпросите на вярата, и през ум не му минаваше да изневери на традиционната религия на родината си. Трудно е да се каже дали тази вяра бе прикриваща същината маска или същинският фундамент на съществуването му, но най-вероятно бе и двете едновременно, богато подправено с необятен материализъм. Така или иначе, след като реши, че в този случай нещата най-вероятно ще опрат до тази специфична духовна област, той помоли отец Браун да го посети, макар и да не си криви душата и направо заяви, че не е убеден дали точно тези аспекти ще се окажат най-значими.

— Изобщо не съм сигурен, че трябва да ти позволя да се месиш — заяви той вместо поздрав. — Честно казано, все още в нищо не съм сигурен. Проклет да съм, ако мога да отсъдя дали в случая е нужен лекар, полицай или свещеник.

— И тъй като ти си едновременно лекар и полицай — усмихна се отецът, — очевидно аз съм малцинство.

— По-скоро си това, което политиците наричат „блокиращо малцинство“ — отвърна лекарят. — Знам, че понякога навлизаш в наша територия, но ми е изключително трудно да реша дали този случай е в твоята област, дали е в моята, или е направо за лудницата. Положението е следното: днес пристигна писмо от бялата къща на върха на хълма, сецаш се за коя става дума, в което собственикът ни моли да му осигурим полицейска закрила. Проучихме въпроса, доколкото успяхме, и ето каква е цялата история.

Преди време някой си Айлмер, богат земевладелец от западните графства, се задомил на стари години и от брака му се родили трима синове — Филип, Стефан и Арнолд. Само че като ерген, когато си мислел, че ще остане без наследник, той осиновил умно и будно момче на име Джон Стрейк. Произходът му е неясен, твърди се, че е сираче, но според някои във вените му тече циганска кръв. Това подозрение до голяма степен се подхранва от факта, че преди смъртта си Айлмер се захванал с окултизъм, астрология, гледане на ръка и така нататък, като тримата му синове са единопутни, че именно Стрейк го окуражавал в тези занимания. От друга страна обаче, от тях добра дума за момчето не може да се очаква. Според тях Стрейк е невероятен негодник, патологичен лъжец, истински гений в съчиняването на истории, изобщо човек, способен да заблуди и най-опитния детектив. Като се имат предвид събитията после, тяхното предубеждение е напълно разбираемо. Не е трудно човек да си представи ситуацията: старецът починал и оставил цялото имущество на храненика си, но след смъртта му тримата му родни синове оспорили завещанието. Според тях баща им бил подложен на натиск, омаян с лъжливи приказки и заплахи; простичко казано, на смъртния си одър бил видиотен и без капчица здрав разум в главата. Те твърдят, че Стрейк измислял какви ли не начини да се добере до него, въпреки прислугата и семейството, и го тероризирал до сетния му час. Така или иначе, явно са успели да посеят съмнения за умственото състояние на покойния и съдът отменил завещанието. Говори се, че Стрейк изпаднал в бяс и се заклел, че ще убие и тримата, един подир друг, че няма да намери покой, докато не си отмъсти. И сега третият, последният брат, Арнолд Айлмер, иска полицейска закрила.

— Третият и последният? — попита мрачно свещеникът.

— Да — кимна Бойн. — Другите двама са мъртви.

За миг се възцари тишина, после продължи:

— Ето тук се появяват съмненията ми. Няма никакво доказателство, че са били убити, но пък и не е сигурно дали са починали от естествена смърт. Най-големият, който наследил имението, се е самоубил в градината. Следващият, който се заел с манифактура, загинал при злополука във фабриката си. Ако Стрейк наистина е замесен в смъртта им, той безспорно е изключително изобретателен в методите и в начините си за измъкване. От друга

страна, твърде възможно е да си имаме работа с обикновена мания за преследване, основана единствено на злощастни съвпадения. Затова те повиках. Трябва ми здравомислещ човек, който да не е свързан с полицията, да отиде и да поговори с този Арнолд Айлмер. Вярвам, че веднага ще разбереш дали не е наред с главата, или говори истината. Искам ти да поемеш ролята на авангард, а после ние ще се заемем със случая.

— Струва ми се доста странно — рече замислено отец Браун, — че все още нищо не сте направили. Ако историята е вярна, то тя се точи от доста време. Има ли някаква причина Айлмер да помоли за закрила точно сега? Защо не го е направил преди седмица или пък след месец, да речем?

— И на мен ми хрумна този въпрос — отговори съдебният лекар. — Той посочи причина, но, признавам си, тя е едно от нещата, които ме карат да се чудя дали цялата история не е поредната прищявка на загубил разсъдъка си човек. Айлмер обясни, че изведнъж цялата му прислуга го изоставила, така че нямал друг изход, освен да повика полицията да наглежда дома му. Поразпитах и наистина се оказа, че е имало масово бягство на прислуга от къщата на хълма; в града се разказват какви ли не истории за това, но всичките са доста едностранчиви. Според слугите работодателят им прекалил с маниите, страховете и изискванията си, настоявал да охраняват къщата като часови, да бдят край леглото му нощем като болнични сестри, не можели да останат и за миг сами, тъй като той не допускал да бъде без придружител. Така че всички единодушно го обявили за луд и напуснали. Естествено, това не доказва, че той наистина е луд, но в днешно време е доста идиотско човек да очаква икономът и камериерките да се правят на нощна стража.

— Значи — усмихна се свещеникът — той иска полицията да поеме ролята на прислуга, защото прислугата отказва да поеме ролята на полиция.

— И на мен ми се стори истинско безумие — съгласи се Бойн, — но не мога да поема отговорността да му откажа направо, преди да съм се опитал да постигна някакъв компромис. А в случая компромисът си ти.

— Хубаво — кимна простиичко отец Браун. — Ще отида да го видя още сега, ако не възразяваш.

Хълмовете край градчето бяха заскрежени, ясното небе искреше със студенината на стомана, само на североизток имаше тъмни облаци. На сивкавата светлина отдалеч се белееха подредените класически колони на къщата на върха, а лъкатушещият път бавно се извиваше нагоре и потъваше в сумрака на високите храсти на живия плет. С приближаването към дома като че ли изведнъж стана още по-студено, сякаш се беше насочил към ледено иглу на Северния полюс. Свещеникът обаче бе здравомислещ човек и за него тези усещания не бяха нищо повече от мимолетни фантазии, изцяло откъснати от действителността. Погледна големия сивосинкав облак, надвиснал над къщата, и добродушно отбеляза:

— Ще вали сняг.

Отвори богато украсената в италиански стил ниска вратичка от ковано желязо и влезе в градината, от която лъхаше онази атмосфера на запуснатост, характерна за онези неща, които някога са били изящно и внимателно подредени, но после дълго време са останали без грижи. Тъмнозелените храсти бяха покрити със сивкавата пелена на миниатюрните снежинки на скрежа, избуяли бурени обграждаха губещите се очертания на цветните лехи като разкривена рамка, а къщата изглеждаше несъразмерно малка и сгущена в застиналата джунгла на храсталаците и живия плет. Растителността бе предимно от вечнозелени и издръжливи храсти и макар че бяха високи и кичести, нямаше как да бъдат наречени „буйни“, затова най-точното описание за градината би било „арктическа джунгла“. В известен смисъл подобно противоречие се усещаше и в къщата, която бе с колонада и класическа фасада, подсказващи за Средиземноморието, но сега като че ли се бе свила под напора на ветровете от Северно море. Класическите орнаменти по фасадата само допълнително подчертаваха тази противоречивост, кариатиди^[1] и театрални маски надничаха от ъглите към безрадостната плетеница на градинските алеи, но лицата като че бяха смразени от студа, а волютите^[2] на капитела сякаш се бяха нагънали още повече заради хапещия мраз.

Отец Браун изкачи тревясалите стъпала към квадратната площадка, оградена с високи колони, и потропа на вратата. След три-четири минути почука отново. Чакаше търпеливо с гръб към вратата, зареял поглед в бавно стъпяващия се сумрак. Сянката на огромния колкото цял континент облак, който се задаваше от север, прихлупи

градината; свещеникът плъзна поглед покрай колоните, които сега изглеждаха огромни и черни, и зърна матовия крайчец на невероятния облак, който премина над къщата и надвисна над площадката като покров. Сивкавата пелена, която по краищата постепенно изсветляваше, се спусна още по-ниско и от ясното синьо зимно небе останаха само няколко разпокъсани сребристи ивици, тук-таме прободени от мъждивите лъчи на залеза. Отец Браун чакаше, но отвътре не се чуваше нито звук.

Той енергично се спусна по стъпалата и пое край къщата в търсене на друг вход. Не след дълго наистина намери друга вратичка, почука и на нея и отново зачака. След това натисна дръжката, но или вратата бе заключена, или пък резето бе пуснато отвътре, ала така или иначе не се отвори и той пак пое покрай стената. Размишляваше за останалите възможности и се чудеше дали ексцентричният господин Айлмер не се е барикадирал във вътрешните стаи и не е чул почукванията; или пък ги е чул, но е решил да не се показва от страх да не види на прага си жадуващия за мъст Стрейк? Може би сутринта преди бягството си слугите бяха отключили само една врата, а след това господарят им отново я бе залостил, но при всички случаи бе твърде невероятно в онзи момент да са сторили нещо в името на отбраната на дома. Свещеникът продължи да обикаля около къщата, която се оказа неголяма, макар и доста претенциозна, и не след дълго се озова там, откъдето бе тръгнал. В следващия миг обаче откри точно това, което бе търсил: френският прозорец на една от стаите, полускрит от увития бръшлян и спуснатото вътре перде, бе леко откренат. Отец Браун го отвори и се озова във всекидневната, приятно, макар и доста старомодно обзаведена, със стълба към горния етаж в единия ъгъл, а в срещуположния — врата. Точно срещу него имаше друга врата, само че остъклена и върху почти цялата повърхност на стъклото бе изрисувана крецияща безвкусица, която трябваше да изобразява нещо като силует в червено наметало. На кръгла масичка вдясно от вратата бе разположена огромна купа със зеления вода, в която бавно се поклащаха риби и подобни създания, а точно срещу нея се ширеше палма с огромни зелени листа. Цялата обстановка изглеждаше толкова прашна и древна, че телефонът в нишата, полускрита зад бродирано перденце, изглеждаше съвсем не на място.

— Кой е? — обади се рязък и натежал от подозрения глас иззад остъклената врата.

— Търся господин Айлмер — отвърна почтително свещеникът.

Вратата се отвори и в стаята влезе мъж, облечен в пауново зелен халат. Косата му бе разрошена и неособено чиста, все едно току-що бе станал от леглото или пък просто навикът му бе по цял ден да се излежава, но очите му бяха не само будни, но и нащрек, дори разтревожени. Отец Браун знаеше, че едно подобно противоречие е напълно нормално за човек, чиито жизнени сили са изтощени от бремето на умопомрачение или на голяма опасност. В профил орловото му лице изглеждаше изящно, но в анфас първото впечатление бе за немара и запуснатост заради рехавата светла брада.

— Аз съм Айлмер — отвърна той, — само че отдавна съм отвикнал да очаквам посетители.

Нервният му поглед подсказа на свещеника, че ще е най-добре да мине директно към въпроса. Ако наистина страдаше от мания за преследване, едва ли щеше да го отпрати.

— Позволете ми да не се съглася — рече меко отец Браун.

— Прав сте — кимна спокойно домакинът. — Всъщност винаги очаквам един посетител. И най-вероятно той ще е и последният.

— Надявам се да не е така — отвърна свещеникът. — Но бързам да подчертая, че аз поне не съм този, когото очаквате.

Айлмер се разтнесе от груб смях:

— Да, определено не сте.

— Господин Айлмер — поде открито божият служител, — извинявам се за нахалството, но един приятел сподели за вашите неприятности и ме помоли да се опитам да ви помогна. В интерес на истината, имам известен опит в подобни обстоятелства.

— В случая си нямате работа с „подобни обстоятелства“ — възрази строго домакинът.

— Искате да кажете, че трагедиите в злощастното ви семейство не са нормални смъртни случаи?

— Искам да кажа, че те не са дори нормални убийства. Злодеят, който ни преследва, е адско изчадие, неговата сила извира от ада.

— Изворът на всичкото зло е един — съгласи се сериозно свещеникът. — Откъде знаете, че това не са нормални убийства?

Вместо отговор Айлмер покани госта с жест да се настани в едно кресло, след това се настани срещу него и потъна в мрачно мълчание, сложил длани на коленете си. Когато вдигна поглед обаче, изражението му бе по-спокойно и умиротворено, а гласът му прозвуча доста по-сърдечно и гостоприемно.

— Уважаеми господине — поде той, — в никакъв случай не бих искал да останете с впечатлението, че съм неразумен човек. Достигнал съм до тези заключения на базата на разума, тъй като, за съжаление, разумът е господарят в тази област. Чел съм много, тъй като само аз наследих интереса на баща си към тази неясна материя, а впоследствие наследих и библиотеката му. Но това, което сега ще ви кажа, не идва от прочетеното, а от това, което съм видял със собствените си очи.

Отец Браун кимна и домакинът продължи бавно, внимателно подбирайки думите си:

— За най-големия ми брат в началото изобщо не бях сигурен. Край трупа не бяха намерени никакви следи, pistolетът лежеше край него — всичко показваше обикновено самоубийство. Но същия ден той бе получил бележка от нашия враг със знака на летящия кинжал — несъмнено поредният сатанински номер на онова адско изчадие. Тогава една от прислужничките каза, че е видяла в сумрака нещо да се движи край оградата на градината — нещо, по-голямо от котка. Оставих нещата така — ако наистина бе имало убиец, той бе успял да се измъкне, без да остави никакви следи. Но смъртта на брат ми Стефан бе по-различна и тогава разбрах истината. Една голяма машина работеше на открито скеле до комина на фабриката и аз се изкачих на платформата минутка след като той бе паднал от нея, повален от железния чук. И това, което сега ще ви разкажа, го видях с очите си. Всичко наоколо бе обвито в плътен облак дим, но в една пролука зърнах на върха на комина тъмна човешка фигура, загърната в нещо като черно наметало. В следващия миг обаче адският дим ме обгърна от всички страни и когато най-сетне се проясни, на комина нямаше нищо. Аз съм разумен човек и бих попитал всеки разумно мислещ свой събрат как някой би могъл да стигне до върха на комина и как е изчезнал от там.

Айлмер впери предизвикателния поглед на сфинкс в свещеника и след кратка пауза драматично обяви:

— Главата на брат ми бе размазана, но тялото му бе почти непокътнато. В джоба му намерихме писмо, получено предишния ден и подпечатано със знака на летящия кинжал.

— Сигурен съм — продължи той мрачно, — че символът на летящия кинжал не е избран случайно. Нищо, свързано с това изчадие, не е случайно. При него всичко е изчислено и премислено, макар и с черна мисъл. Съзнанието му е пропито не само с адски схеми и кроежи, но и с най-различни тайни езици и знаци, неми символи и рисунки, които назовават неназовими неща. Стрейк е от най-лошия тип хора на този свят, той е въплъщение на идеята за покварения алхимик. Не, не твърдя, че разбирам всичко, което е вложено в този символ, но за мен е очевидно, че той е свързан с невероятните и неподдаващи се на обяснения със здравия разум обстоятелства около смъртта на злощастните ми братя. Нима не виждате връзка между идеята за летящо оръжие и загадката с намерения мъртъв на собствената си ливада Филип, без дори и най-мъгляв отпечатък от обувка по праха и тревата? Нима не виждате връзката между летящия като стрела кинжал и застаналата на върха на комина фигура, чието наметало напомня за прибори черни криле?

— Искате да кажете — обади се замислено отец Браун, — че той владее левитацията?

— Нима Симон Магьосника^[3] не я е владеел? А и през Средновековието мнозина са пророкували, че антихристът ще е способен да лети. Както и да е, на писмото бе изобразен летящ кинжал и независимо дали самият той може да лети или не, със сигурност е способен да нанася смъртоносни удари.

— Случайно да обърнахте внимание на хартията? — попита отец Браун. — Обикновена ли беше?

Неразгадаемото лице на сфинкс изведнъж се пропука от измъчен смях:

— Сам можете да видите каква е хартията — рече Айлмер мрачно, — тъй като сутринта и аз получих такова писмо.

Той се облегна в креслото, дългите му крака се подаваха изпод зеления, леко къс халат, брадата му клюмна на гърдите. С леко движение бръкна дълбоко в джоба на халата и с нетрепваща ръка подаде лист хартия. От него се усещаше едва ли не физическа парализа, резултат не само от сковаността на тялото, но и от вътрешен

срив. Но следващите думи на свещеника незнайно защо го накараха да подскочи.

Отец Браун премигваше с късогледите си очи срещу писмото. Хартията бе странна, груба, но не обикновена, сякаш откъсната от скицник на художник; на нея със замах бе нарисуван кинжал с декоративни крилца като жезъла на Хермес, а отдолу пишеше: „Получите ли това, очаквайте смъртта“.

Свещеникът пусна листчето на пода, но не се облегна, а остана изправен в креслото.

— Не бива да позволявате тези неща да ви влияят — рече той рязко. — Демоните винаги са се опитвали да ни отнемат надеждата, за да ни сломят.

За негова изненада отпуснатото тяло на домакина се разтресе като от електрически удар и той скочи от креслото, все едно събуден от мрачен сън.

— Прав сте, прав сте! — извика възбудено Айлмер. — Демоните ще видят, че не съм загубил надежда, че не съм сломен. Може би дори надеждата ми е по-голяма, отколкото си мислите.

Изправи се над госта с ръце в джобовете и в последвалата напрегната тишина отецът за миг се запита дали надвисналата от толкова време заплаха не е помрачила съзнанието му. След това заговори по-спокойно:

— Нещастните ми братя загинаха, тъй като избраха погрешните оръжия. Филип не се разделяше с револвера си и именно заради това смъртта му бе сметната за самоубийство. Стефан бе под полицейска охрана, но тя само го смущаваше и той не позволи на полицаия да се изкачи след него на платформата, където миг по-късно го сполетя смъртта. И двамата бяха безбожници, прегърнали скептицизма като противоотрова на странния мистицизъм, завладял баща ни в последните му дни. Но аз винаги съм знаел, че в баща ми има нещо много повече от онова, което те виждат. Вярно е, че накрая той бе поразен от покварата на черната магия на онзи негодник Стрейк. Но братята ми грешаха по отношение на противоотровата. Противоотровата на черната магия не е жестокият материализъм, нито здравият разум. Противоотровата на черната магия е бялата магия.

— Зависи — поклати глава отец Браун — какво точно разбирате под бяла магия.

— Имам предвид сребърната магия — отвърна тихо домакинът, сякаш му разкриваше голяма тайна. Замълча за миг и добави: — Знаете ли какво наричам аз сребърна магия? Сега ще ви покажа!

Обърна се, отвори остъклената врата и излезе. Къщата не бе толкова голяма, колкото се бе сторила на свещеника; остъклената врата не водеше в други стаи, а в коридорче, от другия край на което се излизаше към градината. Друга врата вероятно водеше към спалнята, откъдето бе дошъл облеченият в халата домакин. От същата страна имаше само една обикновена закачалка с обичайната колекция от стари шапки и връхни дрехи, а срещу нея се виждаше нещо много поинтересно — потъмнял дъбов бюфет, в чиято витрина бе подреден стар сребърен сервиз, а над него бяха закачени за украса огнестрелни оръжия. Арнолд Айлмер спря точно пред бюфета и впи поглед в дървен широкоцевен револвер.

Вратата в дъното на коридорчето бе откритата и през процепа се процеждаше светлина. Свещеникът се отличаваше със силно развит усет за природните явления и необичайната яркост на светлата ивица веднага му подсказа какво се е случило навън — точно това, което бе предрекъл на път към къщата. Той се втурна покрай смаяния домакин, отвори широко вратата и се спря заслепен от искрящия блясък на белотата. През процепа бе зърнал не само негативната белота на дневната светлина, но и позитивната белота на снега. Всичко наоколо бе покрито с блестящата бледнина и изглеждаше едновременно побеляло от старост и невинно като младенец.

— Е, това поне със сигурност е бяла магия — отбеляза весело отец Браун. Обърна се обратно към всекидневната и добави: — А може би и сребърна също.

Блясъкът на белотата се отразяваше в сребърния сервиз и тук-там пращаше слънчеви зайчета по тъмната стомана на старите оръжия. Около рошавата глава на смълчания Айлмер играеше ореол от сребърен пламък, но когато се обърна, лицето му остана в сянка. В ръката си държеше револвера.

— Знаете ли защо избрах този широкоцевен револвер? — попита той. — Просто защото мога да го заредя с ето такива куршуми.

Извади от бюфета малка лъжичка с фигурка на апостол в края на дръжката и със страшна сила отчупи фигурката.

— Да се върнем оттатък — добави той.

— Няма как да не знаете историята за смъртта на Костеливеца от Дънди^[4] — поде Айлмер, когато се настаниха отново в креслата. Очевидно гневът, предизвикан от самоволното обикаляне на свещеника из къщата, бе поразминал. — Както знаете, Греъм от Клавърхаус е яздел черен кон, който можел да се изкачва и по най-стръмните урви. Легендата разказва, че можел да бъде убит единствено със сребърен куршум, тъй като бил продал душата си на дявола. Вие поне знаете достатъчно, за да вярвате в дявола.

— А, да — кимна отец Браун, — аз наистина вярвам в дявола. Но не вярвам в Костеливеца от Дънди. Искам да кажа, че не вярвам в легендите за него и за адския му кон. Джон Греъм е бил обикновен кавалерист — ако е препускал с коня си като дявол, то е било само защото е имал голям опит, а не защото е бил такъв. Освен това моят скромнен опит показва, че смелите шпаги рядко продават душите си на дявола. Поклонниците на сатаната, които съм срещал, са по-различен тип. Не бих желал да споменавам имена, тъй като това би предизвикало обществен скандал, затова ще посоча за пример съвременник на Дънди. Чували ли сте за Далримпъл от Стеър^[5]?

— Не съм — отвърна рязко домакинят.

— Но със сигурност познавате стореното от него — продължи свещеникът, — тъй като то е много по-ужасно от делата на Дънди. Далримпъл обаче е избегнал проклятието на историята заради забравата. Той е виновникът за клането в Гленкоу. Бил е учен мъж и опитен адвокат, държавник със сериозни и новаторски идеи, кротък човек с изящно и интелектуално лице. Ето такива хора продават душите си на дявола.

Айлмер развълнувано се понадигна от креслото:

— Прав сте! — извика той. — Изящно и интелектуално лице! Точно такава е и лицето на Джон Стрейк!

Изправи се и напрегнато прикова очи в свещеника.

— Почакайте малко — рече той, — сега ще ви покажа нещо.

Отново излезе през остъклената врата и внимателно я затвори след себе си, а свещеникът предположи, че вероятно отива до стария бюфет или до спалнята си. Отец Браун седеше в креслото и зяпаше разсеяно в килима, по който играеше червеникавият отблясък от стъклото на вратата. В един момент той заискри като рубин и след това отново потъмня, както когато в бурен ден слънцето се подава за миг

иззад облаците и отново се скрива. Нищо не помръдваше, освен създаденията в аквариума, които плуваха напред-назад в мътната зелена вода. Свещеникът напрегнато размишляваше.

След минута-две се изправи, безшумно се промъкна до нишата с телефона и позвъни на доктор Бойн в полицейското управление.

— Обаждам се във връзка с Айлмер и неговия въпрос — зашепна той. — Доста странна история, но ми се струва, че има нещо в нея. На твоє място на часа бих изпратил няколко души, да речем четирима-петима, да обградят къщата. За всеки случай, ако се стигне до опит за бягство.

Върна се обратно на мястото си и пак впи поглед в килима, който отново искреше в отблясъци на кървавочервено заради стъклото на вратата. Нещо в процеждащата се светлина събуди в съзнанието му мисълта за първичната сивота преди пукването на зората, когато все още не са се появили никакви цветове, както и за цялата тази загадка, която ту се потуляваше, ту се разкриваше.

Изведнъж отвън отекна нечовешки вик и почти в същия миг се чу гърмеж. Още преди екотът от изстрела да заглъхне, вратата рязко се отвори и домакинът влезе, олюлявайки се, в стаята, халатът му бе разкъсан и провиснал на рамото, револверът в ръката му димеше. Айлмер се тресеше от главата до петите, но не толкова от вълнение и уплаха, колкото от демоничен смях.

— Хвала на бялата магия! — извика той. — Хвала на сребърния куршум! Кучето от ада този път се надцени, най-сетне братята ми са отмъстени!

Стовари се в креслото, револверът падна на пода. Отец Браун се впусна покрай него, отвори остъклената врата и прекоси коридора. Спря се за миг, постави ръка на дръжката на вратата на спалнята, сякаш възнамеряваше да влезе, но се спря, погледна нещо и след това изтича и отвори другата врата.

Върху снежната пелена, девствено бяла допреди миг, сега имаше тъмно петно. На пръв поглед приличаше на огромен прилеп, но вторият поглед показваше, че това все пак е човек, паднал по лице; главата бе закрыта под голяма черна шапка, напомняща за Латинска Америка, а впечатлението за черни криле се дължеше на ръкавите на огромно наметало, разперени вероятно случайно в пълната си дължина от двете страни на тялото. Ръцете бяха скрити, но отец Браун се досети

къде е едната, тъй като изпод крайчето на наметалото зърна металния блясък на оръжие. При все това основното впечатление странно напомняше за простичкото своеобразие на хералдически знак — черен орел на бял фон. Като заобиколи тялото и надникна под шапката, свещеникът зърна лице, което наистина бе изящно и интелектуално, както го бе описал домакинът, дори скептично и строго — лицето на Джон Стрейк.

— Гръм и мълния! — измърмори отец Браун. — Наистина изглежда като вампир, спуснал се от небесата!

— Откъде иначе би могъл да дойде? — обади се глас от прага.

Свещеникът вдигна глава и видя там Айлмер.

— Ами може да е дошъл и пешком — отвърна уклончиво отецът.

Айлмер протегна ръка към бялата пелена наоколо:

— Вижте снега — извика той гръмогласно, а в гласа му се долавяше напрежение и заплаха. — Снегът е недокоснат, чист като бяла магия, както сам го нарекохте. Няма следи, освен вашите и моите, никой не се е приближавал към къщата.

Прикова погледа на свещеника и многозначително добави:

— Чуйте ме внимателно. Наметалото, с което лети, е твърде дълго, за да върви пеша. Той не е висок, така че наметалото би се влачило след него по земята. Опънете го по тялото и сам ще видите, че е твърде дълго.

— А какво всъщност се случи? — попита рязко отец Браун.

— Стана толкова бързо, че ми е трудно да го опиша — отвърна Айлмер. — Излязох за миг на прага и тъкмо понечих да се прибера вътре, когато се чу шумолене и ме лъхна силна въздушна вълна. Извърнах се, стрелях напосоки и видях това, което сега виждате пред себе си. Но съм готов да се закълна, че ако не бях заредил револвера със сребърен куршум, тук щеше да лежи друго тяло.

— Дали не е по-добре да го приберем вътре — предложи отец Браун, — вместо да го оставим да лежи така на снега? Защо не го внесем в стаята. Предполагам, че другата врата в коридора води към спалнята ви?

— Не, не — спря го бързо Айлмер. — Не бива да го пипаме, докато не дойде полицията. Освен това вълнението ще ми дойде в повече. Време е да пийна нещо, ако и след това да решат да ме увесят на бесилката.

Върнаха се във всекидневната при палмата и купата с рибите и Айлмер се отпусна в едно кресло. За малко не бе прекатурил купата при влизането си, а след безразборно ровичкане в няколко долапа бе намерил и гарафата с бренди. Още от първия миг той не бе оставил впечатление на методичен и подреден човек, но сега разсеяността му бе направо невероятна. Домакинът отпи голяма глътка и заговори напрегнато, сякаш искаше на всяка цена да запълни тишината.

— Личи си, че все още сте изпълнен със съмнения, макар и да го видяхте със собствените си очи. Повярвайте ми, зад противоборството между духа на Стрейк и духа на дом Айлмер се крие нещо много по-голямо. Не може да се отречете от вярата си, няма как да не стоите зад всички онези неща, които простолудието нарича суеверие. Нима мислите, че бабините деветини за късмет, магия и така нататък са празни приказки? Както и сребърният куршум? Какво бихте казали за това като католик?

— Бих казал, че съм агностик — усмихна се отец Браун.

— Глупости! — възкликна ядосано Айлмер. — Вашата работа е да вярвате в тези неща.

— Е, аз наистина вярвам в някои от тях — призна свещеникът, — но тъкмо поради тази причина не вярвам в други.

Домакинът се приведе и се взря в него напрегнато, все едно искаше да го хипнотизира:

— Наистина го вярвате — рече той. — Вярвате във всичко. Всички вярваме във всичко, дори и когато го отричаме. Тези, които отричат, всъщност вярват. Невярващите вярват. Нима не усещате дълбоко в сърцето си, че тези противоречия всъщност не си противоречат, че има една вселена, в която всички те се помиряват? Душата се върти до безкрай върху небесното колело, всяко нещо се връща и повтаря; вероятно аз и Стрейк сме се изправяли един срещу друг в различни форми, звяр срещу звяр, птица срещу птица и така ще бъде завинаги. Ние се нуждаем един от друг, не можем един без друг. Затова всъщност вечната омраза е вечна любов. Доброто и злото се въртят в едно колело, а не в различни. Нима не съзнавате в сърцето си, нима не вярвате отвъд всичката си вяра, че има една-единствена реалност и ние сме просто нейни сенки, че всички неща са проявление на едно, в което хората се сливат в един човек, а човекът се превръща в Бог?

— Не — отвърна отец Браун.

Навън вече се бе смрачило, но заради снега земята изглеждаше по-светла от небето. През процепа между пердетата отец Браун зърна на площадката пред входа едра фигура. Нехайно плъзна поглед към френския прозорец, откъдето бе влязъл, и зърна сенките на още два неподвижни силуета. Вътрешната остъклена врата бе открената и в малкия коридор се виждаха две дълги сенки, които заради слабата светлина приличаха на разкривени карикатури на човешки тела. Доктор Бойн се бе задействал след телефонното обаждане — къщата беше обградена.

— Защо упорствате и отричате? — продължи домакинът със същия хипнотичен глас. — Със собствените си очи видяхте епизод от тази вечна драма. Видяхте как Джон Стрейк заплашва да убие Арнолд Айлмер с черна магия. Видяхте Арнолд Айлмер да убива Джон Стрейк с бяла магия. Сега виждате пред себе си живия Арнолд Айлмер. И въпреки това твърдите, че не вярвате.

— Да, не вярвам — отвърна отец Браун и стана, сякаш решил да си тръгне.

— И защо?

Свещеникът извиси глас съвсем леко, но въпреки това той отекна във всяко кътче на стаята като камбана:

— Защото вие не сте Арнолд Айлмер — рече той. — Вие сте Джон Стрейк и днес сте убили последния от братята, чийто труп сега лежи навън на снега.

Престъпникът напрегна взор, бели кръгове заплашиха да погълнат ирисите му в този последен отчаян опит да хипнотизира и подчини събеседника си. Изведнъж рязко се дръпна настрана, но в този миг вратата зад гърба му се отвори и едър полицаи в цивилни дрехи спокойно сложи ръка на рамото му. Другата му ръка бе отпусната край тялото, но в нея проблясваше револвер. Стрейк се огледа панически и видя във всеки ъгъл на притихналата стая по един полицаи в цивилни дрехи.

По-късно вечерта отец Браун проведе втори, този път по-дълъг, разговор с доктор Бойн за трагедията със семейство Айлмер. Към онзи момент вече нямаше никакво съмнение за основните факти, тъй като Джон Стрейк бе признал престъпленията си или по-точно, беше се похвалил с победите си. След като с убийството на последния Айлмер

бе увенчал делото на живота си, всичко останало, включително самото му съществуване, като че ли не бе от значение за него.

— Той е мономаниак — рече отец Браун. — Не го интересува нищо друго, дори и убийствата на хора. Трябва да му го признаем, а и аз често търсех утеха в тази мисъл този следобед. Както несъмнено сте се досетили, вместо да разиграва цялата тази налудничава, но гениална история за крилати вампири и сребърни куршуми, той спокойно можеше да ми пусне един обикновен оловен куршум в главата и да избяга. Уверявам ви, че тази мисъл често ме спохождаше.

— И аз се питам защо не го е сторил — отвърна Бойн. — Не го разбирам, но така или иначе всичко ми е пълна мъгла. Как, в името божие, разбра истината и каква точно, по дяволите, е тя?

— Ами ти ми даде основната информация — отвърна скромно свещеникът, — дори и най-важното късче, което в случая бе от значение. Имам предвид думите ти, че Стрейк е много изобретателен и ловък лъжец, че много умело съчинява историите си. Днес следобед той бе впрегнал цялото си умение и признавам, че се справи блестящо. Единствената му грешка вероятно бе изборът на свръхестествена версия, явно си мислеше, че тъй като съм свещеник, вярвам във всичко. Но пък това е широко разпространена заблуда.

— Все още нищо не схващам — оплака се лекарят. — Хайде започни от самото начало.

— В началото бе халатът — заяви простичко отец Браун. — Халатът е едно от най-добрите средства за предрешаване, които познавам. Когато видиш човек в халат, автоматично приемаш, че това е собственикът на къщата. В първия момент и аз се подлъгах, но след това започнаха да се случват разни странни неща. Когато свали револвера, той го насочи настрани и щракна спусъка, както се прави, когато проверяваш непознато оръжие дали не е заредено. Само че истинският Айлмер би трябвало да знае дали окаченият на стената му револвер е зареден, или не. Не ми хареса и как търсеше брeндитo, нито пък как за малко не събори купата с рибките. Когато човек държи в дома си такива чупливи неща, той придобива несъзнателния навик да ги заобикаля отдалеч. Както и да е, това бяха само догадки, ето какво наистина привлече вниманието ми: той излезе от коридорчето между двете врати, а в него има само още една врата, която следователно би трябвало да води към спалнята му. Опитах се да вляза, но бе

заклучено, стори ми се странно и надзърнах през ключалката. Стаята беше абсолютно празна, очевидно не се обитаваше, нямаше легло, нямаше нищо. Следователно той не бе излязъл от спалнята си, а бе дошъл отвън. И когато осъзнах това, вече ми стана ясна цялата картинка.

Истинският Арнолд Айлмер вероятно е спял на втория етаж и при почукването му е слязъл по халат. В дъното на коридора го очаквал притаен врагът на семейството — черен силует на фона на зимната светлина. Айлмер е видял висок брадат мъж с широкопола шапка и огромно черно наметало, но едва ли е видял още кой знае какво на този свят, тъй като Стрейк се нахвърлил върху него и го удушил или пък го е намушкал, ще разберем след аутопсията. След това, застанал в тясното коридорче между закачалката и стария бюфет, впил победоносен поглед в последния от враговете, повален в нозете му, той чул нещо неочаквано — стъпки във всекидневна. Моите стъпки, когато аз съм влязъл през френските прозорци.

Преобразяването му е истинско чудо — не само се предрешил, но и измислил цяла история — ей така, на мига, без предварителна подготовка. Свалил широкополата черна шапка и наметалото и облякъл халата на мъртвия. След това сторил нещо ужасяващо — поне на мен ми се струва най-ужасяващото нещо в целия случай — закачил трупа на закачалката. Обвил тялото в собственото си наметало, което било доста дълго и го покривало до петите, а главата скрил под широкополата шапка. Това бил единственият начин да го скрие в малкото коридорче, но хрумването му се оказа гениално. Самият аз минах веднъж покрай закачалката, без изобщо да се досетя какво виси на нея. Струва ми се, че споменът за това ще ме преследва до края на дните ми. Вероятно би могъл да остави нещата така, но пък оставала възможността все пак да открия трупа, а окаченото на закачалката тяло би повдигнало множество въпроси. Затова предпочел по-смелия ход: сам да извади на показ трупа и да предложи адекватно обяснение. Така на този покварен, но ужасно изобретателен гений му хрумнала идеята за подмяна, за размяна на ролите. Той вече бе приел ролята на Арнолд Айлмер, защо мъртвият му враг да не бъде представен като Джон Стрейк? Идеята за размяната е допаднала на този зъл и надарен с богато въображение мозък. За него е било като страховит бал с маски, на който двамата смъртни врагове решават да разменят отредените им

одежди, само че на този бал с маски единственият танц е танцът на смъртта и един от участниците е щял да бъде мъртъв. Така си представям, че са се родили идеите в главата му и дори го виждам как се усмихва.

Отец Браун се взираше в празното пространство с големите си сиви очи, които, когато не бяха скрити зад постоянно премигащите клепачи, бяха единственото забележително нещо в иначе обикновеното му лице. Той продължи сериозно:

— Всички неща са от Господа и най-вече разума, въображението и големите дарове на съзнанието. Те са добри сами по себе си и не бива да забравяме откъде идват, дори и ако са опетнени от покварата. Стрейк е дарен с чудна, но покварена сила — дарбата да съчинява истории. Притежава невероятен талант, от него би излязъл чудесен писател, стига да не бе подчинил дарбата си да съчинява на зли цели, да заблуждава хората с измислени истини вместо с истински измислици. Започнал е да заблуждава стария Айлмер с умело измислени оправдания и невероятно изпипани лъжи, но в началото това не е било нищо повече от историите и приказките на дете, което с еднаква лекота би казало, че е видяло краля на Англия и кралицата на феите. Уви, тази негова сила е била подхранена от най-греховния от греховете — гордостта. Той е ставал все по-суетен, разказвайки истории за собствената си оригиналност и все по-лукав при измислянето им. Точно това са имали предвид младите Айлмер с думите, че той е бил омагьосал баща им, точно така е било. По същия начин разказвачът омагьосва халифа в „Хиляда и една нощ“. До последния миг Стрейк крачеше по земята с гордостта на поет и с фалшивата, но безкрайна смелост на изпечен лъжец. Почувства ли се застрашен, той е способен на мига да съчини една нова история а ла „Хиляда и една нощ“. А днес животът му висеше на косъм.

Но аз съм сигурен, че намираше наслада не само в създаването на измислица, но и в създаването на загадка. Стрейк искаше да разкаже истинския случай, само че обърнат наопаки: в неговата версия мъртвият бе жив, а живият — мъртъв. Вече бе облякъл халата на Айлмер, постепенно се потопи и в душата му. Гледаше трупа така, сякаш това бе собственото му тяло. Прострял го е на земята като орел с разперени криле, за да събужда представата за връхлитаща върху плячката си хищна птица и го забули не само със собствените си черни

одежди, но и с древната легенда за черната птица, която може да бъде повалена единствено със сребърен куршум. Не знам дали блестящото в бюфета сребро или девственият сняг навън са подсказали на артистичната му натура мотива за бялата магия и белия метал, които побеждават злите магьосници. Но от каквото и да се е родил този мотив, Стрейк го претвори като същински поет, само че с оглед практическите си цели. Довърши размяната и влизането в чуждата кожа с полагането на трупа в снега. Направи всичко по силите си да нагнети напрежението и да създаде зловещото усещане, че Стрейк е надвиснал във въздуха, харпия с бързострелни криле и смъртоносни нокти, за да обясни липсата на отпечатащи и други неща. И, честна дума, артистичната му безочливост ме възхищава. Той успя да преобърне едно от противоречията в подкрепа за своята теза, като каза, че тъй като наметалото на трупа е твърде дълго, това било доказателство, че той не ходи по земята като обикновените смъртни. Само че в онзи миг бе приковал погледа си в мен и нещо ми подсказа, че той дебне дали номерът ще мине.

Доктор Бойн изглеждаше потънал в дълбок размисъл.

— Тогава вече знаеше ли истината? — попита той. — Според мен има нещо много странно и смущаващо в предчувствието, че някой не е този, за когото се представя. Не знам дали ще е по-лесно, ако тази идея ти хрумне изведнъж, или стигнеш до нея постепенно. Затова се питам кога само си подозирал и кога си бил сигурен.

— Струва ми се, че подозренията ми вече бяха покълнали, когато ти се обадох по телефона — отговори приятелят му. — И те се дължаха единствено на червените отблясъци от затворената врата, които ту изсветляваха, ту потъмняваха върху килима. Приличаше на локва кръв, която, като заискреше, все едно бе повик за отмъщение. Защо изобщо се променяше? Знаех, че слънцето не е залязло, така че единственото обяснение бе, че се е отворила и затворила вратата към градината. Но ако Айлмер бе надникнал навън, щеше да зърне врага си и да вдигне тревога, а данданията се разрази няколко минути по-късно. Тогава заподозрях, че той е излязъл, за да свърши нещо, да подготви нещо. А кога съм бил сигурен... Знаех, че накрая се опитва да ме хипнотизира, да овладее волята и съзнанието ми с черния си поглед и напевния глас. Вероятно така е правел и със стария Айлмер. Но се

досетих за истината не само заради начина, по който говореше, а и заради нещата, които казваше. Ставаше дума за религия и философия.

— Страхувам се, че аз съм практичен човек — обади се шеговито лекарят — и не се интересувам много-много нито от религия, нито от философия.

— Човек няма как да избяга от тях — отвърна свещеникът. — Виж, познаваш ме добре, знаещ, че не съм тесногръд фанатик. И двамата знаем, че има какви ли не религии, добри хора вярват в лоши религии, лоши хора вярват в добри и така нататък. Но едно нещо съм научил като практичен човек, научил съм го от опита си, както животните се учат на разни номера или както човек се учи да разпознава доброто вино. До този момент не съм срещнал престъпник, който да е изкушен от философията и да не изповядва източните вярвания в прераждането, колелото на съдбата, ухапалата опашката си змия и прочие. Опитът ми показва, че слугите на тази змия са прокълнати, по корем ще се влачат и прах ще ядат, но така или иначе още не се е родил мерзавец и подлец, който да не повтаря тези глупости. Истинските корени на тези учения може и да са по-различни, но в нашия свят това е религията на негодниците и аз знаех, че тези неща ги говори негодник.

— Според мен — рече Бойн — негодникът спокойно би могъл да изповядва каква ли не религия.

— Да — кимна отец Браун, — негодникът може да изповядва всяка религия или по-точно казано, може да се преструва, че изповядва всяка религия, но това ще е игра, представление. Ако ставаше дума само за обикновено лицемерие, то е по силите на всеки лицемер. Всеки би могъл да научи няколко фрази и да се кълне, че вярва в тях. Дори и аз мога да изляза на улицата и да заявя, че съм методист или съботянин, макар да се съмнявам, че някой ще ми повярва. Но тук си имаме работа с роден артист, а при майсторите добрата маска винаги следва повече или по-малко чертите на истинското лице. Това, което артистът показва навън, трябва да съответства на това, което е вътре; той може да въздейства само ако работи с материала, който има в душата си. Предполагам, че би могъл да изиграе и методист, но няма да е толкова словоохотлив, колкото ако се прави на мистик и фаталист. Тук става дума за онзи идеал, който човек си представя, когато се опитва да бъде идеалист. Цялата му игра се основаваше на това да бъде

идеалист, а при такъв тип човек обикновено се крие такъв тип идеал. Дори и кръвта им да изтича, тези хора пак ще намерят сили да обявят, че будизмът е по-добър от християнството. Не, те съвсем искрено ще кажат, че будизмът е по-християнски от самото християнство. Само това е достатъчно да покаже тяхната нечестива представа за християнството.

— Честна дума — разсмя се лекарят, — не знам дали в момента го оправдаваш, или го обвиняваш.

— Да кажеш за някого, че е гений, не е оправдание — отвърна отец Браун. — Нищо подобно. Простичък психологически факт е, че артистът се издава с искреността си. Леонардо да Винчи не е можел да рисува, сякаш не може да рисува. Дори и когато се е опитвал, резултатът е бил като пародия на слаб рисувач. От този човек би излязъл много по-страшен и въздействащ методист.

Когато свещеникът приключи разказа и се запъти към дома, навън бе станало още по-студено, а едновременно с това и по-свежо. Дърветата приличаха на сребристи свещи, поставени върху леден олтар. Студът пронизваше до костите, но в никакъв случай не бе убийствен студ, освен в смисъла, че премахва всички земни прегради пред неземната и неизмеримата ни жизненост. Бледозеленото небе, украсено с една-единствена звезда като звездата над Витлеем, приличаше на ясен тунел, сякаш някаква зелена ледена пещ събуждаше всичко за живот, излъчвайки студ вместо топлина; и колкото по-навътре в студените кристални цветове навлизаха нещата, толкова повече заприличаха на крилати създания и добиваха чистотата на оцветено стъкло. Зеленият тунел пламтеше с пламъка на истината и в него с ледено острие се отделяше истината от заблудата; а това, което оставаше, никога не бе изглеждало толкова живо. Сякаш всичката радост бе скътана в недрата на ледника, както се пази пръстен в кутийка. Свещеникът сам не можеше да си обясни завладялото го настроение, но напредваше все по-навътре и навътре в зеленикавия сумрак, поемайки все по-големи и големи глътки от девствената живост на въздуха. Като че ли от плещите му бе паднал товарът на вече забравена тежоба, сковалият сърцето му страх бе заличен така, както снегът заличава човешките следи. И докато вървеше към дома, той прошепна на глас:

— И все пак е напълно прав, че има бяла магия. Де да знаеше само къде да я потърси...

---

[1] Кариатида — статуя на жена, изпълнена като носеща архитектурна част вместо колона. — Бел.прев. ↑

[2] Волюта — спираловиден орнамент. — Бел.прев. ↑

[3] Симон Магьосника — „бащата на еретиците“, първият еретик според библейските учения, известен магьосник и алхимик, предложил пари на свети Петър, за да му издаде тайната за призоваването на Светия дух. — Бел.прев. ↑

[4] Костеливеца от Дънди е прозвище на Джон Греъм, виконт на Дънди (1648–1689), роялист, приближен на крал Чарлз II и командир на кавалерийски отряд, на когото се приписват жестоките гонения срещу презвитерианците в Шотландия. — Бел.прев. ↑

[5] Джон Далримпъл (1648–1707), виконт на Стеър, шотландски благородник, изиграл ключова роля в унията между Шотландия и Англия. При клането в Гленкоу, нарушавайки законите на гостоприемството, коварно са избити тридесет и осем шотландски благородници, отказали да положат клетва за вярност пред новия крал Вилхелм Орански. — Бел.прев. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.